

"Sürmenin Tıptaki Yeri", *Sızıntı*, sy. 84, İzmir 1986, s. 458; A. M. Alkhwajah, "Alkohol Use in Saudi Arabia: Extent of Use and Possible Lead Toxicity", *Tropical Geographical Medicine*, XLIV/4, Zahran 1992, s. 373-377; S. A. al-Hazzaa - P. M. Krahn, "Kohl: A Hazardous Eyeliner", *International Ophthalmology*, XIX/2 (1995), s. 83-88; R. M. al-Ashban v.dğr., "Kohl (Surma): A Toxic Traditional Eye Cosmetic Study in Saudi Arabia", *Public Health*, CXVIII/4 (2004), s. 292-298; E. Wiedemann - [J. W. Allan], "al-Kuhl", *Et²* (İng.), V, 356-357; "İktihâl", *Mu.F*, VI, 93-95.

İSMAİL YALÇIN

SÜRME ALİ PAŞA

(bk. ALİ PAŞA, Sürmeli).

SÜRSAT

Osmanlılar'da ordunun iâşesi için belirli bölgelerden para karşılığı yiyecek maddeleri toplanmasına verilen ad (bk. NÜZÜL).

SÜRÛR

(سورور)

Mîrzâ Receb Ali Beg
(ö. 1869)

Urdu edip ve şairi.

Hindistan'ın Leknev şehrinde dünyaya geldi. Doğum tarihi kesin olarak belli değilse de kırk yaşında yazdığı *Fesâne-i 'Acâ'ib* adlı eserinin dîbâcesinden 1200 (1786) yıllarında doğduğu anlaşılmaktadır. Babasının adı Mirza Asgar Ali Beg'dir. Bazı kaynaklarda Kanpûrî olduğu ileri sürülmüşse de eserlerinde Leknevî vatanı olarak anması, sürgün günlerini geçirdiği Kanpûr'u ve halkını eleştirmesi bu görüşü doğrulamamaktadır (Câlibî, III, 606). Eğitimine Leknev'de başlayan Sürûr Arapça ve Farsça öğrendi. Dönemin ünlü hattat Hâfız İbrâhîm'den ders alarak iyi bir hattat olarak yetişti; mûsiki alanında bilgi edindi ve şiirde Âgâ Nevâzîş'in talebeleri arasında yer aldı.

1824 yılında bir cinayet suçlaması yüzünden Eved (Oudh) Nevvâbı Gâziddin Haydar tarafından Kanpûr'a sürüldü. Bazı kaynaklarda sürgün edilmeyip kaçtığına dair rivayetler vardır. Sokaklarında kanun kaçaklarının dolaştığı, edebiyat ve şiirden anlayan kişilerin bulunmadığı bu şehirdeki hayatından sıkılan Sürûr burada *Fesâne-i 'Acâ'ib* adlı eserini yazmaya başladı. Sıkıntılarını gidermek için kaleme aldığı bu

eseri sonraları ona Urdu edebiyatında şöret sağladı. Nasîrüddin Haydar'ın (1827-1837) tahta geçmesinin ardından Kanpûr'dan Leknev'e dönmesine izin verildi. Muhammed Ali Şah'ın (1837-1842) tahta oturmasıyla da yeniden saray şairi oldu. Emced Ali Şah'ın zamanında (1842-1847) bu görevine son verildiyse de Vâcid Ali Şah (1847-1856) onu görevine iade etti. 1847'de Tevekkül Beg Hüseyinî'nin *Târîh-i Şemşîr Hânî'sini Sürûr-i Sultânî* adıyla Urduca'ya tercüme etti. 1847-1851 yılları arasında küçük hikâyeler kaleme aldı. 1856'da Leknev'in İngiliz yönetimine devredilmesinin ardından zor günler geçirdi. 1857 ayaklanmasından sonra ekonomik açıdan çok zor duruma düşen Sürûr, 1859'da Maharaca Eşîrî Parşâd Narâin Singh'in daveti üzerine Benâres'e gitti. Burada *Gülzâr-ı Sürûr* ve *Şebistân-ı Sürûr* adlı eserlerini yazdı.

Sürûr'un mektuplarından onun Benâres ve Kanpûr dışında Delhi, Mîrat ve Râpûtanâ'yı ziyaret ettiği anlaşılmaktadır. 1854'te Delhi'ye gittiğinde ünlü şair Gâlib Mirza Esedullah Han ile görüştü. Temmuz 1859'da Râmnagar'a yerleşti. Kanpûr'da yaşayan ilk eşinin 1861'de vefat etmesi üzerine aile fertleri onun yanına gelince geçim sıkıntısı içindeki Sürûr'un yükü daha da ağırlaştı. 1863'te gözlerindeki rahatsızlığı tedavi ettirmek için Kalkûta'ya gittiğinde bu şehirde sürgün hayatı yaşayan Vâcid Ali Şah'ı ziyaret etti. Tedavisinden sonuç alamayınca Leknev'e döndü, oradan şöretini duyduğu bir doktora görünmek için Benâres'e geçti. Benâres'ten Râmnagar'a dönen Sürûr, Zilhicce 1285'te (Mart-Nisan 1869) vefat etti.

Akıcı bir dille yazılmış şiirlerinin bulunmasına rağmen Sürûr şairliğinden ziyade iyi bir nesir yazarı olarak şöret kazanmıştır. Eserlerinde Arapça ve Farsça ibarelerle dolu uzun cümlelerden oluşan klasik dönem üslûbunu takip etmiştir. Urduca'nın Leknev ekolünün temsilciliğini yapan tarzı ile Urdu edebiyatında çağdaşları arasında seçkin bir yere sahipse de şiirlerinde Leknev'den çok Delhi ekolüne mensuptur.

Eserleri. 1. *Fesâne-i 'Acâ'ib*. Sürûr'un şaheseri sayılan ve secili bir üslûpla kaleme alınan eserde Cân-ı Âlem adlı bir şehzade ile Encümeniârâ isimli prensesin aşk hikâyesi anlatılır. Çeşitli neşirleri yapılan eser (Allahâbâd 1941; Leknev 1977, 1981) Rusça'ya çevrilmiştir (Moskva 1983). 2. *Sürûr-i Sultânî*. Vâcid Ali Şah'ın isteği üzerine Firdevsî'nin *Şâhnâmesi*'nin Tevekkül Beg Hüseyinî tarafından yapılan ve

Târîh-i Dilgûşâ-yi Şemşîr Han (Târîh-i Şemşîr Hânî) adıyla tanınan özetinin Urduca tercümesidir (Lahor 1975). 3. *Sükûfe-i Maḥabbet*. Sürûr'un geçim sıkıntısı çektiği günlerde Sandela bölgesinin yöneticisi Emced Ali Han Belûç'un talebiyle kaleme alınmış olup Mihr Çend Kehtrî'nin *Nev Âyîn-i Hindî* adlı eserinin bir adaptasyonu (Leknev 1309). 4. *Fesâne-i 'İbret*. 20 Ekim 1827'de Nevvâb hânedanından Nasîrüddin Haydar'ın tahta çıkışından Vâcid Ali Şah'ın 7 Şubat 1856'da tahttan indirilmesine kadar geçen süreçte cereyan eden siyasal ve kültürel olayların anlatıldığı bir eserdir (Leknev 1957). 5. *Gülzâr-ı Sürûr*. Molla Muhammed Rızâ Tebrîzî b. Şeff'in *Hadâ'ikü'l-'uşşâk* adlı Farsça eserinin Urduca'ya adaptasyonudur. 6. *Şebistân-ı Sürûr*. Binbir gece masallarından bazı hikâyelerin Urduca'ya tercümesi olup hâmilelerinden Münşî Şiv Narâin'in isteği üzerine kaleme alınmıştır. 7. *Şerâr-ı 'İşk*. Bopal nevvâbı İskender Begüm'ün talebiyle yazılan bir aşk hikâyesidir. 8. *İnşâ-yı Sürûr*. Sürûr'un mektuplarını içeren eser vefatından sonra evlâtlığı Mîr Ahmed Ali tarafından derlenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

M. Mustafa Han Şifte, *Tezkire-i Gülşen-i Bi-hâr* (haz. Kelb-i Alf Han Fâik), Lahor 1973, s. 240; M. Sadiq, *A History of Urdu Literature*, London 1964, s. 143-144; Mahmûd Birelvî, *Muhtaşar Târîh-i Edeb-i Urdû*, Lahor 1985, s. 372; Selîm Ahter, *Urdû Edeb ki Muhtaşar Terîn Târîh*, Lahor 1986, s. 105-108; R. B. Saksena, *A History of Urdu Literature*, Lahore 1996, s. 284-290; Athar Raz, *A Short History of Urdu Literature*, London 1999, s. 137; Tebessüm Kâşmirî, *Urdû Edeb ki Târîh-i İbtidâ' se 1857 tak*, Lahor 2003, s. 532-550; Abdülhalîm Şerer, *Güzeşte-yi Leknev* (nşr. M. İkrâm Çağatâyî), Lahor 2006, s. 126-127; Cemîl Câlîbî, *Târîh-i Edeb-i Urdû*, Lahor 2006, III, 606-643; J. A. Haywood, "Sürûr", *Et²* (İng.), IX, 895; Vakâr Azîm, "Sürûr", *UDM*, X, 835-838.

HALİL TOKER

SÜRÛRÎ, Muslihuddin Mustafa (ö. 969/1562)

Osmanlı âlimi ve divan şairi.

897 (1492) yılında Gelibolu'da doğdu. Babası tüccardan Şâban Efendi, II. Bayezid'in şehzadeligi sırasında Amasya'da defterdarlığını yapmıştı. Sürûrî Kara Dâvud İzmitî, Nihâfî, Tâcîzâde Câfer Çelebi, Taşköprizâde Mustafa Efendi ve Abdülvâsi Efendi'den ders gördü. 927'de (1521) Fenârîzâde Muhyiddin Efendi'nin İstanbul kadılığı döneminde bab mahkemesi nâibliğiyle memuriyete başladı. Fenârîzâde'nin 929 (1523) yılında Anadolu kazaskeri ol-